
Атанас Дерменджиев, Пламен Парашкевов,
Поля Йорданова / Atanas Dermendjiev,
Plamen Parashkevov, Polya Yordanova

СТОПАНСТВОТО НА РЕПУБЛИКА КИПЪР. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

Economy the Republic of Cyprus. Socio-economic Comments

Summary: *The article analyzes the economic situation of the Republic of Cyprus from the beginning of this century. It focuses on the important economic and social indicators such as unemployment, inflation index, structure of import and export situation of gross domestic product, etc.*

Discussed the significance and operation of industrial service development in the context of the Strategic Plan for development of the macro function of the free economic zones, the current economic situation in the country.

Key words: *unemployment, inflation, plan for economic development, free economic zones, the structure of imports and exports.*

Кипър постига напредък в развитието на стопанството си. Създадена е диверсифицирана преработващата промишленост, стимулираща производството на качествени продукти. Предприемат се стъпки за въвеждане на хайтек индустрията чрез създаването на “инкубатори” и формирането на изследователски център за разработване на нови технологии.

Основен предмет на Стратегическия план за развитие в макроикономически аспект е постигането на високо ниво на растеж, отчитайки действието на всички фактори, значението на пълната заетост и консолидирането на условията за вътрешна и външна стабилност. Основните направления при постигането на тези цели са продължаващото подобрене на производителността, технологичното обновяване на бизнес единиците, придружено от повишаването на общата конкурентноспособност на кипърската икономика. Напредъкът е задоволителен, въпреки някои отклонения от предварително заложените в Стратегическия план стойности на основните икономически показатели.

Средната норма на растеж на БВП достига 4,3% при планирана норма от 4,5%. Най-голям дял в БВП имат секторът „Държавно управление и обслужващи дейности“, следван от „Финансово посредничество, търговия с недвижими имоти и бизнес услуги“ и “Търговия, ресторантьорство и хотелиерство“ (фиг. 1).

Паралелно с това, хроничните структурни проблеми при някои основни икономически сектори (аграрен и производствен) допълнително се засилват от либерализацията на търговията в рамките на подписаното митническо споразумение между Кипър и Европейския съюз и влизането на страната в Световната търговска организация (СТО).

Фиг. 1

Източник: Статистическа служба на Кипър, 2000.

Производственият сектор продължава да изпитва проблеми, свързани предимно с модернизацията и технологичното обновяване на оборудването, както и с производството на стандартизирана продукция, където ударението се поставя по-често върху цената, отколкото върху качеството.

Нивото на безработица е около 3%, (табл. 1). То е основно резултат от процеса на модернизация на бизнес единиците, което води до заместване на човешкият труд с машинен.

Табл. 1

Нива на безработица в избрани страни от света за 1999

Държава	Ниво на безработица ¹
Кипър	3,6%
Австрия	4,2%
Франция	11,8%
Германия	9,3%
Гърция	10,2%
Италия	12,2%

Люксембург	2,7%
Швеция	6,5%
Великобритания	6,3%
Япония	4,1%
САЩ	4,5%

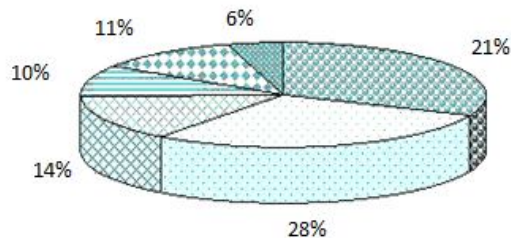
Източник: Статистическа Служба на Република Кипър, 2000.

Средният размер на инфлацията е 3,2%, който е в резултат на повишаване на цените на вноса и заедно с това и на повишаване на цените на местната продукция.

Икономиката на Кипър се основава на принципите на свободното пазарно стопанство. През последните години страната отбелязва значителен икономически растеж. Селското стопанство вече не е основният източник на приходи за икономиката, въпреки че трудовата заетост в този сектор е най-голяма. Особено добре се развиват хранително-вкусовата, леката промишленост и миннодобивната. Кипър е известен износител на вино и южни плодове. В последните години много забележителен е напредъкът в сферата на услугите. Туризмът осигурява съществена част от чуждестранните валутни постъпления.

Фиг. 2

Внос на група продукти за 2003 г.

Източник: Статистическа служба на Кипър, 2004.

Структура: 11% капиталови стоки; 14% транспортно оборудване; 28% горива и смазочни материали; 10% хранителни стоки; 6% техника и машини; 21% химикали, химически препарати, препарати за растителна защита.

Кипър е сред първите 30 страни в Индекса на човешкото развитие на ООН. Националният доход на глава от населението възлиза на € 18 709. Важни структурни реформи са в ход в контекста на модернизацията и либерализацията на икономиката, засилване на международната конкурентоспособност на Кипър и нейната съвместимост с изискванията на Европейския съюз. Тези реформи, съчетани с макроикономическата стабилност, са основа за по-нататъшното успешно развитие на Кипър в Европейския съюз и еврозоната

Брутен вътрешен продукт на глава от населението

година	БВП в долари
2005	16 745
2006	17 772
2007	18 709
2011	29 100
2012	26 212

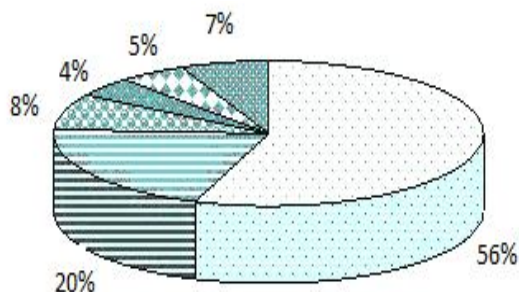
Източник: Статистическа Служба на Република Кипър

Икономиката на Кипър се основава и на третичния сектор (услугите), която е най-бързо разрастващата се област и като част от брутния вътрешен продукт възлиза на 78,6%. Около 80% от печалбите във валута са от туризъм, износ на продукти, транспорт, международен бизнес и приходи от корабни компании.

В Кипър главно за износ (фиг. 3) са фармацевтични продукти, цитруси, сирене, картофи и цимент. Промислените продукти съставляват около 74% от износа на местни стоки, а селскостопанските продукти – около 24%. Във вноса най-важни са междинните стоки и суровини, както и потребителските продукти.

Фиг. 3

Внос от страни за 2003 г.

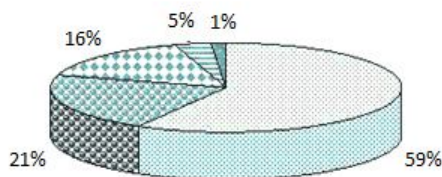

Източник: Статистическа служба на Кипър, 2004.

Структура: 56% от ЕС; 20% от азиатски страни; 8% от други европейски страни; 7% от други страни от света ; 5% от арабските страни; 4% от САЩ.

Фиг. 4

Износ на група продукти 2003 г.

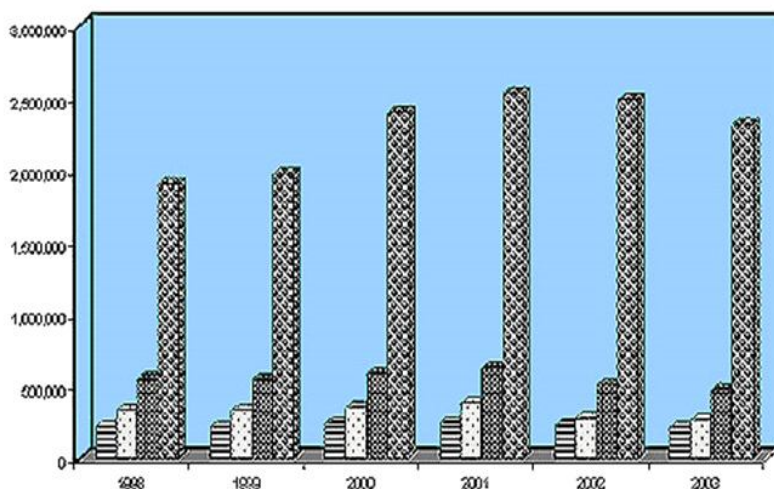

Източник: Статистическа служба на Кипър, 2004

Структура: 59% фабрични изделия; 21% натурални селскостопански продукти; 16% преработени селскостопански продукти; 5% преработени минерали; 1% суровини и минерали.

Фиг. 5

Външна търговия на Кипър за периода 1998–2004 г.

Източник: Статистическа служба на Кипър, 2004

Забележка: В диаграмата най-високите стълбчета са общият внос на страната, а най-ниските – общия износ.

Основните отговорности на Индуриалния сервиз за развитие, работещ към Министерство на търговията, промишлеността и туризма, за ускоряване темпа на растеж на производствения сектор и подобряване на конкурентоспособността са:

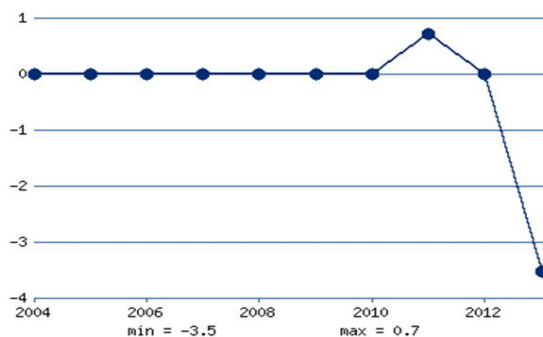
- подобряване и развитие на съществуващите малки и средни предприятия за производство;

- привличане на чуждестранни инвестиции с цел създаване на нови индустриални единици особено единици, които произвеждат високотехнологични продукти с висока стойност;
- хармонизиране с директивите на ЕС по отношение на малките и средни предприятия с индустриалната държавна политика;
- прилагането на съответните закони и представителство на Министерството на няколко борда, комитети и организации.

Една от основните цели на политиката на правителството е да насърчи вливането на чужди инвестиции във всички сектори на икономиката. За тази цел към Дипломатическата служба функционира Инвеститорски център, под егидата на Министерството на търговията, промишлеността и туризма. Той функционира като осъществява пълно обслужване на “едно гише” за чужди компании, които се интересуват от проучване на възможностите за инвестиции в Кипър. Центърът играе важна роля в привличането на парични инвестиции в определени отрасли, особено с акцент върху развитието на високотехнологични продукти, в трансфер на технологии, обновяване и обогатяване на производствения капацитет и производствената конкурентоспособност.

Фиг. 6

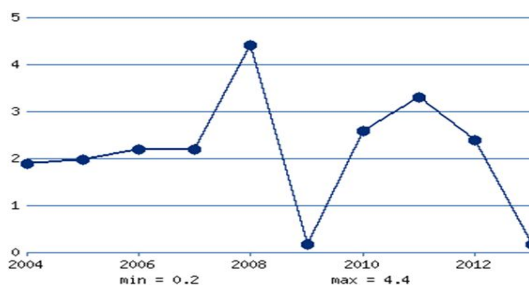
Темп на обема на промишлено производство, Кипър 2013 г.

Източник – CIA World Factbook

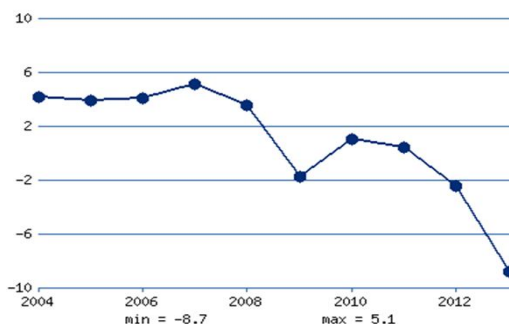
Фиг. 7

Инфлацията в Кипър, 2013 г., %

Източник – CIA World Factbook

Темп на ръста на БВП в Кипър, 2013 г., %

Източник – CIA World Factbook

Дейността на центъра включва:

- Насърчаване на Кипър като международен бизнес-център, както и R & D център.

- Организиране на промоционални дейности за разпространение на конкурентните предимства на Кипър и насърчаване на чуждестранните инвестиции;

- Предоставяне на информация на инвеститорите по отношение на финансови, правни и данъчни въпроси в изпълнение на проекти в Кипър.

- Предоставяне на съвети на потенциални инвеститори относно най-ефективния начин за използване на пакет от различните предимства, предлагани в държавата (напр. схемите за безвъзмездна помощ);

- И накрая, той действа като свързка с различни правителствени служби и улеснява процеса на предоставяне на необходимите одобрения като например издаване на разрешителни за работа, необходими за изпълнението на проекта.

В рамките на стратегическия план за развитие индустриалният център осъществява схема за безвъзмездна помощ за производствени предприятия, разположени в зоната на британските бази в Кипър.

Основната цел на схемата е да подкрепя, развива и насърчава малки и средни производствени предприятия, както и специфичните възлови занаяти; предприятия, занимаващи се с преработка на селскостопански стоки, риболов и горското стопанство. Схемата е отворена за производствени единици, които инвестират най-малко € 10 000 (малки предприятия) и € 30 000 (средни предприятия) в ново оборудване и/или оборудване и/или ноу-хау. Няма минимална сума на инвестицията за занаятчийски единици. Занаятчийски единици, използващи до 3 лица могат също да кандидатстват за инвестиции в сгради. Това може да включва разходите за изграждане на нова сграда или разширяване на съществуващите такива.

Максималният размер на помощта за спечелил кандидат се изчислява като процент от допустимия размер на инвестициите.

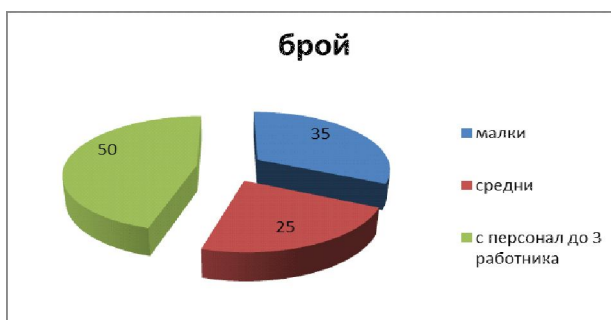
Табл. 3

Максимален размер на безвъзмездната помощ (2007–2013) (€)

Видове предприятия	Брой	Размер на помощта
1. малки	35	200 000 евро
2. средни	25	400 000 евро
3. с персонал до 3 работници	50	80 000 евро

Фиг. 9

Разпределение на предприятията в Кипър по брой на работниците

Източник: Статистическа служба на Република Кипър, 2013.

Съвременната икономика на Кипър е доминирана от малки предприятия. Почти всички (99,9%) използват по-малко от 250 души.

Общият брой на малките и средни предприятия в Кипър е около 61 хиляди.

Правителството осъзнава необходимостта от регулаторен благоприятен климат за инвестиции, иновации и предприемачество както и необходимостта да се намалят разходите за правене на бизнес и за премахване на излишните процедури, които действат като бариера срещу развитието на малките и средни предприятия в Кипър. Водената политика към предприятията в Кипър гарантира конкурентоспособността във всички сфери на стопанската дейност.

Една от основните цели на политиката на правителството за икономическо развитие се отнася за реструктуриране и модернизация на производствената база на икономиката, за да помогне предприятията да посрещнат предизвикателствата на глобализацията, особено след присъединяването към Европейския съюз през 2004 г.

Държавната политика за малките и средни предприятия е хармонизирана с тази на Европейския съюз, както е заложено в Европейската харта за малките предприятия.

Основните цели, насочени към подпомагане и развитие на малките и средни предприятия са:

1. Въвеждане на опростена правна, регулаторна и процедурна рамка за функционирането на малките и средни предприятия.

2. Подобряване на паричната и финансова среда.

3. Подпомагане на МСП да интернационализират своите дейности, като се вземат предвид европейската перспектива на Кипър и да преориентират съответно прилаганата стратегия, чрез подобрени системи и информационни услуги.

4. Засилване на конкурентоспособността на малките и средни предприятия.

5. Подобряване на достъпа на МСП до научните изследвания, технологичното обновяване, обучение и информационни услуги.

Функционирането на свободните зони в държавата се управлява от действащите разпоредби на Закона "Free Zone" (N. 69/75), свободните зони (за администриране и контрол) и Правилник за 1981 г. (PI. 276/81) за безмитните зони, като регламентите са променени след 2004 г., за да отговарят на регламентите на ЕС.

Свободната зона в Кипър, в района на Ларнака, работи от 1980 г. Целите на създаването ѝ са: а) привличането на чуждестранни инвестиции; б) създаване на възможности за по-голяма заетост; в) увеличаването на износа и на притока на чуждестранна валута; г) използването на географското положение на Кипър, както и напредналата и модерна инфраструктура.

Всяко лице има право да кандидатства пред Министерството на търговията, промишлеността и туризма за получаване на лиценз за изграждане на цех в Свободна зона Ларнака за работа по операционна търговия или производство. Лицензът се издава от Министъра на търговията, индустрията и туризма, след съгласуване с Министъра на финансите в съответствие с разпоредбите на членове 6 и 7 от Закона „Free Zone”. Лиценз се изисква и от директора на митниците и акцизите в съответствие с разпоредбите на член 60 от Митническият кодекс Law.N.94 (I) / 2004 (PI 387/2004).

Тези, и други стопански дейности, адаптирани към съвременните икономически процеси, ситуират Кипър в европейското пространство и му отнеждат подобаващо място в системата на международните отношения.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Angastiniotis, T.** Trapped in the green line. The story behind the documentary Voice of Blood. Nicosia, 2005.

2. **Durell, L.** Bitter Lemons of Cyprus. London, 2000.

3. **Hitchens, Ch.** Cyprus. London, 1984.

4. **Koliopoulos, J., Veremis, T.** Greece. The Modern Sequel. From 1821 to the Present. London, 2004.

5. **Mirbagheri, F.** Cyprus and international peacemaking. London, 1998.

6. **Lordos, A., Kaymak E., Tocci, N.** Building Confidence in Peace. Public Opinion and the Cyprus Peace process. Brussels, 2008.

7. **Lordos, A., Kaymak, E., Tocci, N.** A people's Peace in Cyprus. Testing public opinion on the options for a comprehensive settlement. Brussels, 2009.

8. **Manisali, E.** Cyprus yesterday and today. Istanbul, 2000.
9. **Papadakis, Y., Peristianis, N., Welz, G.** Divided Cyprus. Bloomington, 2006.
10. **Papandreou, A.** Democracy at Gunpoint: The Greek front. N.Y., 1970.
11. **Theophanous, A.** The Cyprus Question and the EU. The Challenge and the Promise. Nicosia, 2004.
12. **Worsley, P.** Kitromilides P. Small States in the Modern World. The Conditions of Survival. Nicosia, 1979.
13. <http://www.cyprus.polpred.ru>.
14. http://www.offshorebg.com/offshore_zones_cyprus.php
15. <http://www.temanews.com/index.php?p=tema&iid=465&aid=11012>
16. http://www.schussco.com/jurisdictions/cyprus_offshore_company/
17. <http://www.offshore-company.org/>
18. <http://www.cclogic.com/cyprus-company-formation/Offshore-Trust-Cyprus.html>
19. Bank of Cyprus Group. – <http://www.bankofcyprus.com>.
20. Central Bank of Cyprus. – <http://www.centralbank.gov.cy>.
21. Cyprus Airways. – <http://www.cyprusairways.com>.
22. Cyprus international press service. – <http://www.cips.com.cy>.
23. Cyprus Investment Promotion Agency. – <http://www.investincyprus.gov.cy>.
24. Cyprus offshore consulting. – <http://www.offshore.com.cy>.
25. Portal of Cyprus economy. – <http://www.cypruseconomy.com>.